

WYROK

z dnia 20 maja 2003 r.

Sygn. akt SK 10/02***W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej****Trybunał Konstytucyjny w składzie:**

Marian Grzybowski – przewodniczący

Jerzy Ciemniewski – sprawozdawca

Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska

Marek Mazurkiewicz

Bohdan Zdziennicki,

protokolant: Dorota Raczkowska-Paluch,

po rozpoznaniu, z udziałem skarżącego oraz Sejmu, Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich, na rozprawie w dniu 20 maja 2003 r., skargi konstytucyjnej Jacka Bąbki o zbadanie zgodności:

art. 399 i art. 401¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) z art. 32 ust. 1, art. 190 ust. 4 w związku z art. 79 ust. 1 i art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

o r z e k a:

Art. 399 i art. 401¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 219, poz. 1849 oraz Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 24, poz. 201, Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363 i Nr 60, poz.

* Sentencja została ogłoszona dnia 10 czerwca 2003 r. w Dz. U. Nr 101, poz. 943.

535) są zgodne z art. 32 ust. 1, art. 190 ust. 4 w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i nie są niezgodne z art. 8 Konstytucji.

UZASADNIENIE:

I

1. W skardze konstytucyjnej z 15 stycznia 2001 r. pełnomocnik Jacka Bąbki zarzucił, że przepisy art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. są niezgodne z art. 32 ust. 1, art. 190 ust. 4 w związku z art. 79 ust. 1 i art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skargę konstytucyjną oparto o następujący stan faktyczny.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieście Wydział I Cywilny postanowieniem z 31 maja 2001 r., sygn. I C 448/01 odrzucił skargę Jacka Bąbki o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej postanowieniem z 14 listopada 1997 r. o odrzuceniu pozwu o zasądzenie odsetek od nie wypłaconego w terminie stypendium i nagrody rektorskiej oraz wypłatę przyznanej zapomogi. Sąd Rejonowy uznał, że sprawa nie ma charakteru cywilnoprawnego w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego i postanowił odrzucić pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej. Stanowisko to podtrzymał Sąd Wojewódzki, oddalając zażalenie oraz odrzucając wniesioną kasację. Od decyzji Sądu w przedmiocie kasacji skarżący złożył zażalenie do Sądu Najwyższego, który postanowieniem z 23 czerwca 1998 r. oddalił zażalenie. Tym samym tryb dochodzenia roszczeń na drodze sądowej uległ wyczerpaniu.

20 października 1998 r. Jacek Bąbka wniósł skargę konstytucyjną, w wyniku której Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 1 kodeksu postępowania cywilnego, rozumiany w ten sposób, iż w zakresie pojęcia „sprawy cywilnej” nie mogą się mieścić roszczenia dotyczące zobowiązań pieniężnych, których źródło stanowi decyzja administracyjna, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji (wyrok z 10 lipca 2000 r., SK 12/99).

Wobec rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, Jacek Bąbka, na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji, wystąpił do Sądu Rejonowego ze skargą o wznowienie postępowania. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieście, wspomnianym na wstępie postanowieniem z 31 maja 2001 r., odrzucił skargę o wznowienie, z uzasadnieniem, że wznowienia postępowania można żądać wyłącznie wtedy, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności aktu normatywnego, na podstawie którego został wydany wyrok. Tymczasem na podstawie przepisu, który badał Trybunał w sprawie SK 12/99 zostało wydane postanowienie o odrzuceniu pozwu. Powyższy pogląd podtrzymał Sąd Okręgowy, rozpoznający zażalenie na postanowienie sądu I instancji. Trafność takiego rozstrzygnięcia, w ocenie Sądu Okręgowego determinują dwa przepisy kodeksu postępowania cywilnego, tj. art. 399 i art. 401¹ § 1.

Skarżący podniósł, że wskazane przepisy różnicują sytuację osób, które uzyskały wyrok Trybunału Konstytucyjnego – stwierdzający niekonstytucyjność przepisu, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie sądowe, stanowiące podstawę skargi konstytucyjnej – w zależności od tego czy orzeczenie sądu ma formę wyroku czy postanowienia. Tym samym różnicuje sytuację procesową skarżących w osiągnięciu skutku kasacyjno-rewizyjnego skargi (art. 32 ust. 1 w zw. z art. 79 Konstytucji).

W ocenie skarżącego, zakwestionowana regulacja stoi także w sprzeczności z przepisem art. 190 ust. 4 Konstytucji, przez to, że wyznacza węższy, niż to wynika bezpośrednio z Konstytucji, zakres orzeczeń wobec których dopuszczalne jest wznowienie postępowania. Według poglądu wyrażonego w uzasadnieniu skargi, ustrojodawca,

posługując się pojęciem „prawomocne orzeczenie sądowe”, miał na celu umożliwienie wznowienia postępowania zakończonego nie tylko wyrokiem, lecz również postanowieniem. Tym samym regulacja prawna zawarta w zaskarżonych przepisach, w sposób nieuprawniony pozbawia rewizyjno-kasacyjnego skutku orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, gdzie przedmiotem badania zgodności z Konstytucją był przepis, na podstawie którego uprzednio zostało wydane orzeczenie sądowe w formie postanowienia, a nie wyroku.

Skarżący podniósł przy tym, że art. 190 ust. 4 Konstytucji pozostaje w ścisłym związku z zasadą, że każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji (art. 79 ust. 1 Konstytucji).

Skarżący zarzucił ponadto, że kwestionowana regulacja narusza art. 8 Konstytucji przez to, że uniemożliwia skorzystanie z uprawnień, jakie Konstytucja bezpośrednio daje osobom, które skutecznie – w trybie skargi konstytucyjnej – wykazały, że przepis, na podstawie którego odrzucono pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, jest niezgodny z art. 45 Konstytucji.

2. Prokurator Generalny w pisemnym stanowisku z 16 maja 2002 r. wyraził pogląd, że art. 399 k.p.c. w związku z art. 401¹ § 1 k.p.c., w zakresie w jakim nie obejmują możliwości wznowienia postępowania, w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności aktu normatywnego stanowiącego podstawę do wydania przez sąd postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu, są niezgodne z art. 32 ust. 1 i art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Prokurator Generalny podniósł, że celem instytucji wznowienia postępowania jest przełamanie konsekwencji stanu *res iudicata* w sytuacji wyjątkowej, gdy przyczyny wskazane w kodeksie postępowania cywilnego uzasadniają ponowne wznowienie sprawy, mimo że została ona już prawomocnie rozstrzygnięta. Odnosi się to zatem do postępowań, które zostały zakończone orzeczeniami stwarzającymi stan powagi rzeczy osądzonej, czyli: 1) w procesie: prawomocnymi wyrokami (art. 399 k.p.c.), ale także nakazami zapłaty wydanymi w postępowaniu nakazowym lub upominawczym (art. 494 § 2 i art. 503 § 2 k.p.c.), 2) w postępowaniu nieprocesowym – prawomocnymi postanowieniami orzekającymi co do istoty sprawy (art. 524 § 1 k.p.c.).

Taka regulacja prawna, stwierdza Prokurator Generalny, nie budziła zastrzeżeń do czasu wprowadzenia na mocy Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r., instytucji skargi konstytucyjnej, która ma umożliwić skarżącemu – w razie, gdy Trybunał Konstytucyjny podzieli pogląd, co do niekonstytucyjności przepisu – domaganie się zmiany orzeczenia (lub decyzji), mimo jego ostateczności. Ustrojodawca w związku z tym przewidział w art. 190 ust. 4 Konstytucji, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Prokurator Generalny zwrócił uwagę, że odrzucenie pozwu prowadzić może, tak jak to miało miejsce w przypadku skarżącego, do naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu. Potwierdzenie naruszenia tego prawa w wyroku Trybunału Konstytucyjnego, wobec treści przepisów art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c., nie zmienia jednak sytuacji skarżącego, co jest sprzeczne z wolą ustrojodawcy, wyrażoną w art. 190 ust. 4 Konstytucji. Zdaniem Prokuratora Generalnego, odesłanie do „zasad i trybu określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania”, nie może zawężać zakresu orzeczeń sądowych,

podlegających wzruszeniu wskutek stwierdzenia niekonstytucyjności przepisów, na podstawie których zostały wydane. Tymczasem przepis art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. przewidują możliwość wznowienia jedynie postępowania zakończonego wyrokiem.

W ocenie Prokuratora Generalnego, obowiązująca regulacja nie uwzględnia specyfiki skargi konstytucyjnej, dotyczącej naruszenia prawa do sądu. W takich sprawach Sąd nie wydaje wyroku, gdyż nie orzeka o istocie sprawy, lecz o możliwości, a raczej jej braku, domagania się rozstrzygnięcia danej sprawy przez Sąd.

Z tych względów Prokurator Generalny zgodził się ze skarżącym, że przepisy art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. są niezgodne z art. 190 ust. 4 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 w związku z art. 79 Konstytucji, skoro w sposób nieuprawniony różnicują sytuację procesową skarżących w zależności od tego, czy skarga konstytucyjna dotyczy naruszenia takich praw, jak prawo do sądu (wówczas mamy do czynienia z postanowieniem) czy innych, które zostały naruszone na skutek wydania przez sąd merytorycznego rozstrzygnięcia w formie wyroku. Uzyskanie możliwości wznowienia postępowania sądowego jedynie w odniesieniu do spraw zakończonych wyrokiem, a pozbawienie tego prawa w odniesieniu do spraw zakończonych postanowieniem, różnicuje kategorię podmiotów podobnych, charakteryzujących się taką samą cechą relewantną – naruszeniem ich praw i wolności konstytucyjnie zagwarantowanych.

3. W piśmie z 17 kwietnia 2002 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił swój udział w niniejszym postępowaniu. W pisemnym stanowisku z 18 czerwca 2002 r. wyraził pogląd, że art. 399 i art. 401¹ § 1 kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie, w jakim wykluczają możliwość wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, lecz nie rozstrzygającym jej co do istoty, w przypadku gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności aktu normatywnego stanowiącego podstawę wydania takiego postanowienia, są niezgodne z art. 32 ust. 1 i art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził przekonanie, że zawarte w art. 190 ust. 4 Konstytucji odesłanie do „zasad i trybu określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania” nie może zawęzać zakresu orzeczeń sądowych podlegających wznowieniu wskutek stwierdzenia przez Trybunał niekonstytucyjności przepisów, na podstawie których zostały wydane, jedynie do wyroków i orzeczeń z nim zrównanych. Zawiera tylko wskazanie, w jaki sposób wznowienie ma nastąpić. Przeciwny pogląd prowadziłby do zniweczenia indywidualnego celu skargi konstytucyjnej, jako konstytucyjnego środka ochrony wolności i praw.

Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł, że wadliwości w stanowieniu prawa mogą dotyczyć także przepisów rozstrzygających o prawie do sądu (lub szerzej o dostępie do sądu). Skutkiem ustalenia przez sąd, że na mocy określonego przepisu zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej, jak w sprawie skarżącego, lub że niedopuszczalne jest rozpoznanie środka zaskarżenia orzeczenia sądowego, jak w wypadku nieobowiązującego już art. 130¹ § 1 k.p.c. – jest odrzucenie przez sąd odpowiednio pozwu, wniosku lub środka zaskarżenia. Postanowienie w tym zakresie nie jest orzeczeniem rozstrzygającym sprawę co do istoty i nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej. Rozstrzyga jednak o prawach i wolnościach chronionych konstytucyjnie (prawo do sądu – art. 45 ust. 1 Konstytucji) i jeśli w drodze skargi konstytucyjnej obywatel ma zapewnioną możliwość przywrócenia naruszonych wolności i praw, to nie może się to ograniczać jedynie do kwestii poprawności aktu normatywnego. Musi również istnieć możliwość zweryfikowania orzeczenia, które naruszyło prawa i wolności konkretnej osoby.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę, że inaczej niż w kodeksie postępowania cywilnego, do przedmiotu wznowienia postępowania podchodzi ustawa z 11

maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 ze zm.). Postępowanie sądowo-administracyjne może być wznowione z przyczyn określonych w art. 401¹ lub art. 403 k.p.c. w każdej sprawie, która została zakończona prawomocnym postanowieniem kończącym postępowanie (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., UI RN 111/00, OSNAP 2001/21/634). Zatem zarówno każdy wyrok NSA, ale i postanowienie nie rozstrzygające sprawy merytorycznie, za to kończące postępowanie w sprawie, może być przedmiotem wznowienia (art. 58 w zw. z art. 53 ustawy o NSA).

Rzecznik Praw Obywatelskich dopatrył się również naruszenia konstytucyjnej zasady równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji) w tym, że sytuacja procesowa wnoszących skargę konstytucyjną została w sposób niedozwolony zróżnicowana przez kwestionowane przepisy, w zależności od tego, czy prawa i wolności obywatelskie zostały naruszone wyrokiem, czy postanowieniem. To, że o jednych prawach konstytucyjnych (jak prawo do sądu) rozstrzyga się postanowieniem, a o innych, które zostały naruszone, wyrokiem, nie może mieć znaczenia w sytuacji, gdy chodzi o właściwe rozstrzygnięcie o prawach i wolnościach konstytucyjnych, za pomocą środka ich ochrony, przewidzianego w art. 79 Konstytucji.

4. W pisemnym stanowisku z 10 maja 2003 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraził pogląd, że przepisy art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c., rozumiane jako wyłączające dopuszczalność wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności aktu normatywnego stanowiącego podstawę do wydania przez sąd postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu, są niezgodne z art. 32 ust. 1 i art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem Sejmu, zasadna jest dopuszczalność wznowienia postępowania nie tylko w sprawach zakończonych prawomocnymi wyrokami, ale także postanowieniami w przedmiocie odrzucenia pozwu, skoro Konstytucja w art. 190 ust. 4 gwarantuje możliwość wzruszenia prawomocnych orzeczeń z uwagi na ich szczególne kwalifikowane wady.

II

Na rozprawie 20 maja 2003 r. skarżący osobiście przedstawił motywy skargi konstytucyjnej. Pozostali uczestnicy postępowania również podtrzymali zajęte na piśmie stanowiska i zawartą w nich argumentację.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W skardze konstytucyjnej będącej przedmiotem niniejszego postępowania zarzucono niezgodność art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. z art. 32 ust. 1, art. 190 ust. 4 w związku z art. 79 ust. 1 i art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skarżący podniósł, że wskazana regulacja stanowi barierę dla wznowienia postępowania sądowego, w którym doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu.

Ostateczne orzeczenie, które w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji stanowiło podstawę wniesienia skargi, dotyczyło odrzucenia skargi o wznowienie postępowania sądowego, zakończonego postanowieniem o odrzuceniu pozwu. Sąd rozpatrujący skargę o wznowienie postępowania powołał się na zakwestionowane następnie w skardze konstytucyjnej przepisy art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c., z których wynika, że wznowić można

jedynie postępowanie zakończone wyrokiem. Zdaniem skarżącego, powołane przepisy, wbrew regulacji konstytucyjnej, zawężają podstawy do wznowienia postępowania sądowego, uniemożliwiając wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem sądu.

2. Zgodnie z zakwestionowanym art. 399 k.p.c.: „W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem”. W dalszych przepisach działu VI (Księga I, Tytuł VI) ustawodawca sformułował podstawy wznowienia postępowania sądowego.

Podstawy te dzielą się na dwie kategorie: pierwsza obejmuje powody nieważności postępowania (art. 401 k.p.c.), druga tzw. właściwe przyczyny restytucyjne (art. 403 k.p.c.). Przyczyną wznowienia postępowania z przyczyn restytucyjnych jest uznanie, że treść zapadłego, prawomocnego wyroku jest niewłaściwa, a jego zmianę uzasadniać mają wymienione w art. 403 k.p.c. podstawy restytucyjne: 1) wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym, 2) wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa, 3) późniejsze wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, 4) późniejsze wykrycie prawomocnego wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego.

Odrębną podstawę wznowienia wprowadzono w art. 401¹ § 1 k.p.c., na mocy art. 83 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) z dniem 17 października 1997 r. Zgodnie z tym przepisem można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego został wydany wyrok. Skargę wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Tak sformułowany przepis nawiązuje do regulacji zawartej w art. 190 ust. 4 Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r., w którym wskazano orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, jako podstawę wznowienia postępowania. Warunkiem wznowienia jest ustalenie, że w oparciu o niekonstytucyjny akt normatywny zostało wydane „prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach”. Jednocześnie ustrojodawca zastrzegł, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Wznowienie postępowania przewidziane w art. 190 ust. 4 Konstytucji jest szczególną instytucją, określaną w doktrynie pojęciem uzdrowienia (sanacji) postępowania (sądowego, administracyjnego) opartego na niekonstytucyjnym akcie normatywnym. Przyjąć należy, że u podstaw instytucji wznowienia – określonej ogólnie w art. 190 ust. 4 Konstytucji, a skonkretyzowanej w poszczególnych procedurach – leży założenie, że zdyskwalifikowanie konstytucyjności określonego aktu normatywnego stanowi szczególną przyczynę do wznowienia (wzruszenia) rozstrzygnięcia opartego na takim akcie, a zatem że wzgląd na materialną praworządność (sprawiedliwość) uzyskuje prymat nad zasadą pewności i bezpieczeństwa prawnego (Z. Czeszejko-Sochacki, *Wznowienie postępowania jako skutek pośredni orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego*, PiP z. 2/2000, s 16).

Instytucja wznowienia przewidziana w art. 190 ust. 4 Konstytucji została, co do istoty, przejęta z art. 31 ust. 1 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. W uchwale z 14 czerwca 1995 r., Trybunał Konstytucyjny dokonując powszechnie

obowiązującej wykładni powołanego przepisu ustawy stwierdził, że zmiana bądź uchylenie w części lub w całości przepisu prawnego w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o sprzeczności tego przepisu z Konstytucją lub aktem ustawodawczym, oznaczające utratę mocy obowiązującej w części lub w całości takiego przepisu stanowi, stosownie do art. 31 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, w zakresie i w terminie określonym w tym przepisie samodzielną podstawę wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem wydanym z zastosowaniem przepisu, który jako sprzeczny z Konstytucją lub aktem ustawodawczym został zmieniony bądź uchylony w części lub w całości. „W pozostałym zakresie, dotyczącym trybu i zasad postępowania nie unormowanego w art. 31 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, stosuje się przepisy regulujące postępowanie sądowe w sprawach danego rodzaju”. W uzasadnieniu uchwały Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że odesłanie w art. 31 ust. 1 ustawy o TK do „trybu i zasad określonych w przepisach o postępowaniu sądowym” nie dotyczy tych elementów unormowania trybu i zasad wznowienia postępowania, które są uregulowane bezpośrednio w art. 31 ust. 1 ustawy o TK, to jest podstawy wznowienia każdego postępowania sądowego, a ponadto czasowego zakresu stosowania na tej podstawie wznowienia postępowania w sprawach cywilnych (W. 19/94, OTK w 1995 r., cz. I, poz. 23).

3. W obowiązującym stanie prawnym, instytucja wznowienia postępowania w związku z orzeczeniem Trybunału zyskała rangę konstytucyjną. Artykuł 190 ust. 4 Konstytucji przyjmuje jako zasadę wzruszalność rozstrzygnięć i decyzji wydanych na podstawie aktów normatywnych uznanych za sprzeczne z Konstytucją, umową międzynarodową i ustawą. Jednocześnie ustrojodawca zdecydował, że sposób i zakres wzruszania orzeczeń, rozstrzygnięć i decyzji musi być odmienny w poszczególnych rodzajach postępowań. Dlatego też unormowania szczegółowe pozostawia przepisom proceduralnym rządzącym poszczególnymi dziedzinami prawa.

Należy zwrócić uwagę, że przepisy dotyczące wznowienia postępowania w związku z orzeczeniem o niekonstytucyjności aktu normatywnego zostały wprowadzone do poszczególnych ustaw na mocy ustawy z 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, w nawiązaniu do art. 190 ust. 4 Konstytucji. Pomimo, że przepisy dodane do poszczególnych procedur uchwalone zostały przed wejściem Konstytucji w życie, to jednak miały na celu wypełnienie regulacji konstytucyjnej. Przepisy art. 190 ust. 4 Konstytucji i art. 401¹ k.p.c. są ze sobą ściśle powiązane. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 czerwca 2002 r., wyraził pogląd, że podstawą wznowienia postępowania w związku z orzeczeniem przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności aktu normatywnego z aktem wyższego rzędu jest art. 401¹ k.p.c. w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji, a nie art. 403 § 3 k.p.c. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego dotyczy bowiem aktu normatywnego, a nie stosunku prawnego, który istnieje między określonymi podmiotami prawa (sygn. I PKN 262/00, OSNAP 2002/1/16).

4. Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że regulacje ustawowe konkretyzują regulację konstytucyjną, ale nie zawężają jej – jak to twierdzą uczestnicy postępowania. Biorąc pod uwagę cel instytucji wznowienia, ustawodawca konsekwentnie przyjął, na gruncie procedury cywilnej, iż wznowić można jedynie postępowanie zakończone wyrokiem. Posłużenie się w art. 190 ust. 4 Konstytucji pojęciem „prawomocne orzeczenie sądowe” było konieczne, gdyż w postępowaniu nieprocesowym rozstrzygnięcia, co istoty sprawy zapadają w formie postanowień i zgodnie z art. 524 k.p.c. postępowanie takie może ulec wznowieniu.

Jak podniósł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 maja 2002 r., wznowienie postępowania jest jedynym sposobem przewidzianym w kodeksie postępowania cywilnego umożliwiającym rozpoznanie sprawy, w której zapadł wyrok kończący postępowanie w sprawie i wyrok ten jest prawomocny – co wynika z art. 399 k.p.c. Skarga o wznowienie postępowania jest wyjątkiem od zasady prawomocności orzeczeń i wynika stąd, iż powaga rzeczy osądzonej powinna chronić te orzeczenia, które odpowiadają wymogom praworządności, a więc gdy są zgodne z prawdą materialną i z prawem (SK 32/01, OTK ZU nr 3/2002, s. 411).

Istota wznowienia postępowania zasadza się zatem na możliwości wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia sądu. Odnosząc się do zakresu przedmiotowego dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania, należy przyjąć za doktrynę, że dopuszczalne jest wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Takim rozstrzygnięciem w procesie jest wyrok. W myśl art. 354 k.p.c., tam gdzie kodeks nie przewiduje wydania wyroku, sąd wydaje postanowienie. Ponieważ wyrokiem sąd rozstrzyga sprawę co do meritum, postanowienie wydaje wówczas, gdy rozstrzyga o kwestii nie dotyczącej istoty sprawy. Kwestie te mają charakter proceduralny. Postanowienia różnią się jednak co do znaczenia, jakie mają dla postępowania, co do zaskarżalności, sposobu wydania i doręczenia. Biorąc pod uwagę postanowienia – z uwagi na znaczenie dla postępowania – wyróżnić należy postanowienia kończące postępowanie w sprawie i postanowienia nie kończące postępowania. Do postanowień kończących postępowanie w sprawie, a więc zamykających drogę do wydania wyroku zalicza się postanowienie o odrzuceniu pozwu. Postanowienie to jest zaskarżalne zażaleniem (art. 394 § 1 k.p.c.).

Każde orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje od niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia (art. 363 § 1 k.p.c.). Prawomocny wyrok, odmiennie niż postanowienie kończące w procesie postępowanie w sprawie, posiada ponadto przymiot powagi rzeczy osądzonej. W nauce prawa odróżnia się prawomocność formalną (niemożność zmiany rozstrzygnięcia) oraz prawomocność materialną dotyczącą skutków prawnych rozstrzygnięcia ze względu na jego treść zawartą w orzeczeniu sądowym. Ten ostatni skutek odnosi się do orzeczeń sądowych zawierających rozstrzygnięcie co do istoty sprawy i polega na tym, że prawomocne orzeczenie sądowe, zawierające rozstrzygnięcie merytoryczne korzysta z tzw. powagi rzeczy osądzonej, czyli wyklucza ponowne postępowanie sądowe w tej samej sprawie między tymi samymi podmiotami prawnymi (W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1998, s. 280-283).

Rozstrzygając o istocie stosunku prawnego, wyrok – podobnie jak i postanowienie w postępowaniu nieprocesowym, które rozstrzyga o istocie stosunku prawnego – stwarza określoną sytuację prawną, którą należy brać pod uwagę. Powaga rzeczy osądzonej wyklucza tym samym możliwość ponownego rozpoznania tej samej sprawy (art. 199 ust. 1 pkt 2 k.p.c.). Z powagi rzeczy osądzonej nie korzystają prawomocne postanowienia kończące postępowanie, które nie rozstrzygają o istocie sprawy. Ich istnienie zatem nie stanowi przeszkody do ponownego rozpatrzenia sprawy (por. T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2001, s. 668).

Skarga o wznowienie postępowania cywilnego dopuszczalna jest w procesie tylko od prawomocnych wyroków (także od prawomocnych nakazów zapłaty wydanych w postępowaniu nakazowym i upominawczym) oraz od prawomocnych postanowień orzekających co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym (art. 524 k.p.c.). Nie przysługuje natomiast od żadnych postanowień wydawanych w procesie, choćby kończyły one postępowanie w sprawie, a więc także od postanowień odrzucających pozew (*System*

prawa cywilnego procesowego, pod red. W. Berutowicza, Tom III, Ossolineum 1986, s. 408). Wznowienie nie jest dopuszczalne w żadnym wypadku, gdy postępowanie zakończone jest orzeczeniem niemerytorycznym – postanowieniem w procesie i postanowieniem dotyczącym kwestii formalnych w postępowaniu nieprocesowym (*Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, pod red. T. Erecińskiego, Część pierwsza. *Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2002, s. 850).

Także w orzecznictwie przyjmuje się, że dopuszczalne jest wznowienie postępowania zakończonego orzeczeniem posiadającym przymiot prawomocności materialnej. Nie jest np. dopuszczalne wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania (por. orzeczenie SN z 30 listopada 1993 r., III AZP 18/93, OSNCP 1994, nr 6, poz. 122). Wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne w żadnym wypadku, gdy postępowanie jest zakończone orzeczeniem niemerytorycznym – postanowieniem w procesie i postanowieniem dotyczącym kwestii formalnych w postępowaniu nieprocesowym (por. W. Siedlecki, *Dopuszczalność wznowienia postępowania*, NP 1983 r., nr 3, s. 20 oraz orzeczenie SN z 21 kwietnia 1994 r., II CZP 40/94, nr 11, poz. 210).

5. Charakter niemerytoryczny ma również postanowienie o odrzuceniu pozwu. Jest to rozstrzygnięcie, które nie zamyka drogi sądowej, co obrazuje stan faktyczny będący tłem rozpatrywanej skargi konstytucyjnej.

Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowił podstawę skargi o wznowienie postępowania w sprawie skarżącego, zakończonej postanowieniem o odrzuceniu pozwu o zasądzenie odsetek od nie wypłaconego w terminie stypendium i nagrody rektorskiej oraz wypłatę przyznanej zapomogi. Sąd odrzucił pozew ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej. Po korzystnym dla skarżącego rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego w wyroku z 10 lipca 2000 r., skarżący miał możliwość wystąpienia ponownie z pozwem o zasądzenie roszczenia. Trybunał orzekł bowiem, że art. 1 kodeksu postępowania cywilnego, rozumiany w ten sposób, iż w zakresie pojęcia „sprawy cywilnej” nie mogą się mieścić roszczenia dotyczące zobowiązań pieniężnych, których źródło stanowi decyzja administracyjna, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji (SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143). Należy jednoznacznie stwierdzić, że w przypadku zakończenia postępowania sądowego rozstrzygnięciem niemerytorycznym, w nowym stanie prawnym, wynikającym z orzeczenia Trybunału, istnieje nadal możliwość dochodzenia roszczeń na drodze sądowej poprzez ponowne wniesienie pozwu.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzający niekonstytucyjność przepisu będącego podstawą orzeczenia o konstytucyjnym prawie do sądu, otwiera skarżącemu, zgodnie z istotą regulacji zawartej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, drogę do „uzdrowienia” postępowania sądowego, opartego na niekonstytucyjnym przepisie, ale w powiązaniu z ustawową podstawą wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c. Ze swej istoty, wznowienie postępowania dopuszczalne jest tam, gdzie nie ma już innej możliwości realizacji prawa do rozpatrzenia sprawy. „Poszanowanie stosunków prawnych, ukształtowanych prawomocnie na podstawie obowiązującego w dacie ich rozstrzygnięcia stanu prawnego, jest wyrazem zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego, ma więc swoje aksjologiczne uzasadnienie. W stosunku do tych zasad wznowienie postępowania prawomocnie zakończonego jest wyjątkiem, którego podstawą muszą być szczególnie ważne względy, w sposób konkretny zdefiniowane w poszczególnych procedurach i uruchamiane przy zachowaniu szczególnego reżymu” (Z. Czeszejko-Sochacki, *Wznowienie postępowania jako skutek pośredni orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego*, PiP z. 2/2000, s. 16).

6. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, art. 190 ust. 4 Konstytucji ustanawia podstawę wznowienia, która nie została zawężona przez ustawodawcę. Ustrojodawca pozostawił świadomie uregulowanie kwestii szczegółowych poza Konstytucją. Ustawodawca stworzył zaś możliwość wznowienia postępowania sądowego w sytuacji, gdy postępowanie cywilne zakończyło się wyrokiem i nie ma innej drogi weryfikacji rozstrzygnięcia podjętego w oparciu o niekonstytucyjny przepis.

Konsekwentnie zatem, także po wejściu w życie Konstytucji, przyjmuje się, że w ramach procedury cywilnej można wznowić jedynie postępowanie zakończone w procesie prawomocnym wyrokiem. Inaczej kształtuje dopuszczalność wniesienia skargi o wznowienie postępowania w pozostałych procedurach.

Na mocy art. 540 § 2 k.p.k., postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, jeżeli w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stracił moc lub uległ zmianie przepis prawny będący podstawą skazania lub warunkowego umorzenia. Przepis określił zatem w sposób precyzyjny rodzaj orzeczeń, które mogą ulec wzruszeniu.

Z kolei, w myśl art. 58 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, postępowanie może być wznowione w sprawie zakończonej prawomocnym orzeczeniem Sądu. Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o NSA, Sąd rozstrzyga sprawy wyrokiem lub postanowieniem. Wyrok rozstrzyga sprawę co do stwierdzenia naruszenia prawa i skutków prawnych tego naruszenia (ust. 2), a postanowienie wydaje się w razie odrzucenia skargi, umorzenia postępowania na posiedzeniu niejawnym lub na rozprawie oraz w celu rozstrzygnięcia innych kwestii procesowych związanych ze sprawą, wynikających w toku postępowania sądowego, oraz w innych przypadkach określonych w niniejszej ustawie (ust. 3). Wobec brzmienia powołanych przepisów istnieją podstawy do stwierdzenia, że postępowanie sądownoadministracyjne może być wznowione z przyczyn określonych w art. 401 lub art. 403 k.p.c. w każdej sprawie, która zakończona została prawomocnym postanowieniem kończącym to postępowanie (art. 58 w związku z art. 53 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 59 ustawy o NSA). Dlatego też, zdaniem Sądu Najwyższego nie ma podstaw prawnych uzasadniających odrzucenia żądania wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem o odrzuceniu skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., sygn. III RN 111/00, OSNAP 2001/21/634).

Orzeczenia kończące postępowanie w sprawie zawisłej przed NSA, to nie tylko wyroki, ale także postanowienia, które powodują zamknięcie sprawie dalszego biegu, bez ustosunkowania się co do jej istoty i przez to likwidują jej zawisłość przed sądem. Chodzi zatem o postanowienia kończące postępowanie sądowno-administracyjne, w tym znaczeniu że zamykają drogę do wydania wyroku, a przez to „niweczą” cel sądowej kontroli legalności aktu administracyjnego (K. Sobieralski, *Przedmiotowy zakres dopuszczalności wznowienia postępowania przed sądem administracyjnym*, Samorząd Terytorialny, nr 10 z 2002 r., 25 i n.). Należy jednak zaznaczyć, że odrzucenie skargi przez NSA, nie daje możliwości jej ponownego wniesienia po upływie 30 dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie, a w innych przypadkach w terminie 30 dni od dnia, w którym skarżący dowiedział się lub mógł się dowiedzieć o podjęciu aktu lub innej czynności organu uzasadniającej wniesienie skargi (art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym; Dz. U. Nr 74, poz. 368 ze zm.).

Inny charakter ma postanowienie o odrzuceniu pozwu w sprawie cywilnej. Pojęcie sprawy cywilnej definiuje art. 1 k.p.c. Przez sprawę cywilną rozumie się sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa i ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy, do których z mocy szczególnych ustaw stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego. Z kolei art. 2 k.p.c. ustanawia domniemanie drogi sądowej. Oznacza to, że każda sprawa cywilna w znaczeniu materialnym podlega rozpoznaniu przez sąd, chyba że przepis szczególny przekazuje ją do właściwości innych

organów. Stwierdzenie niedopuszczalności drogi sądowej skutkuje odrzuceniem pozwu (jeżeli zachodzi już w chwili wniesienia pozwu) lub umorzeniem postępowania (gdy powstanie w wyniku zmian, które nastąpiły w trakcie postępowania). Odrzucenie pozwu (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.) nie stwarza stanu prawnego powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*).

Na gruncie postępowania cywilnego, instytucja wznowienia ma na celu umożliwienie, w uzasadnionych przypadkach, ponowne rozpatrzenie i rozstrzygnięcie sprawy, która została już prawomocnie osądzona, a więc zakończona orzeczeniem rozstrzygającym sprawę co do istoty, stwarzającym stan prawny powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*). Konsekwencją procesową tego stanu jest niemożność skutecznego wszczęcia postępowania w tym samym przedmiocie i między tymi samymi stronami, albowiem w takim wypadku pozew, jako niedopuszczalny, podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarga o wznowienie postępowania jest zatem wyjątkiem od zasady prawomocności orzeczeń i wynika stąd, iż powaga rzeczy osądzonej powinna chronić te orzeczenia, które odpowiadają wymogom praworządności. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego kreują nową rzeczywistość prawną w stosunku do tej ustalonej na podstawie zaskarżonych przepisów. „Oznaczać to może przekształcenie ukształtowanych poprzednio, na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej lub wyroku sądu, stosunków prawnych, praw i obowiązków” (K. Sobieralski, *Wznowienie postępowania administracyjnego i sądowoadministracyjnego a ustawa o Trybunale Konstytucyjnym*, Samorząd Terytorialny nr 2/1998, s. 61). Orzeczeniem kształtującym stosunki prawne, prawa i obowiązki w procesie cywilnym jest prawomocny wyrok. Dlatego też Trybunał Konstytucyjny doszedł do przekonania, że art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. jest zgodny z art. 190 ust. 4 Konstytucji w związku z art. 79 Konstytucji.

7. Stwierdzenie niekonstytucyjności przepisu będącego podstawą orzeczenia o prawach skarżącego otwiera drogę do „uzdrowienia” rozstrzygnięć w sprawach indywidualnych, wydanych z jego zastosowaniem. Podstawę przywrócenia stanu zgodnego z Konstytucją stanowi przepis art. 401¹ k.p.c. w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

O dopuszczalności wznowienia postępowania na tej podstawie decyduje zatem wadliwość przepisu będącego podstawą orzeczenia i naruszenie w konsekwencji praw i wolności konstytucyjnych. Zdaniem skarżącego, osoby, które uzyskały orzeczenie o swoich prawach czy wolnościach, wydane w oparciu o niekonstytucyjną regulację, w świetle art. 32 ust. 1 Konstytucji, powinny korzystać z takich samych środków ochrony swych praw.

Według wielokrotnie przytaczanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, konstytucyjna zasada równości wobec prawa „polega na tym, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych) charakteryzujący się daną cechą istotną (relevantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo. A więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących” (m.in. K. 3/89, OTK w 1989 r., cz. I, poz. 5; K. 17/95, OTK w 1995 r., s. 177; K. 7/98, OTK ZU nr 6/1998, s. 505; K. 10/00, OTK ZU nr 8/2000, poz. 298). Ocena zgodności z zasadą równości wymaga więc ustalenia, czy możliwe jest wskazanie wspólnej istotnej cechy faktycznej lub prawnej uzasadniającej wyróżnienie określonej grupy podmiotów z ogółu. Przy takim ujęciu równości ocena jej zachowania przenosi się na płaszczyznę kryteriów wyróżnienia poszczególnych grup obywateli, których sytuacja prawna została uregulowana w sposób zróżnicowany. Trybunał podkreślał, że o naruszeniu zasady równości wobec prawa może zdecydować wybór takiego a nie innego kryterium różnicowania; kryterium musi bowiem

być dobrane z poszanowaniem innych zasad konstytucyjnych (tak K. 7/98, OTK ZU nr 6/1998, s. 505, K. 30/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 101). W licznych orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego można znaleźć wskazówki służące ocenie zgodności z Konstytucją zastosowanego przez ustawodawcę kryterium wyróżnienia określonej grupy podmiotów. Kryterium nie może być dobrane dowolnie, jego wybór musi być racjonalnie uzasadniony, kryterium powinno być dobrane z poszanowaniem zasady sprawiedliwości (por. K 41/02, OTK ZU nr 6/2000, poz. 83, s. 1095 i powołane tam orzeczenia).

Okoliczność, że Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność przepisów, na podstawie których orzeczono o konstytucyjnych prawach i wolnościach skarżących, w świetle zasady równości stanowi cechę relewantną. Ustawodawca zróżnicował niewątpliwie sytuację tych podmiotów w zakresie możliwości wznowienia, ze względu na formę orzeczenia kończącego postępowanie sądowe. Przyjęte kryterium należy uznać za racjonalne. Nie można bowiem tracić z pola widzenia celu instytucji wznowienia postępowania, którym jest wzruszenie tylko tych prawomocnych rozstrzygnięć, które w sposób ostateczny ukształtowały stosunki prawne, prawa lub obowiązki stron postępowania i zamknęły drogę do zmiany rozstrzygnięcia sądu na innej drodze. Jednocześnie nieuzasadniony jest pogląd, że osoby, które nie mają podstaw do złożenia skargi o wznowienie postępowania, z uwagi na rodzaj zapadłego orzeczenia sądowego, poddane są dyskryminacji, skoro – po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego – mogą nadal dochodzić swych praw, na drodze sądowej w innym trybie aniżeli wznowienie postępowania (w przedmiotowej sprawie ponownie wnosząc pozew).

Mając to na uwadze Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 399 i art. 401¹ § 1 k.p.c. są zgodne także z art. 32 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji.

8. Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził również naruszenia art. 8 Konstytucji, tym bardziej że skarga konstytucyjna w tym zakresie nie została dostatecznie uzasadniona. W szczególności skarżący nie wskazał, jakie podmiotowe prawo kształtuje – w jego ocenie – art. 8 Konstytucji. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji, normy nie wyrażające wprost praw podmiotowych mogą być przywołane jako przesłanka skargi konstytucyjnej o tyle, o ile da się je przełożyć na normę prawną, określającą wolności lub prawa obywatela. Przepis art. 8 zamieszczony w rozdziale I Konstytucji, określającym zasady ustrojowe, adresowany jest przede wszystkim do organów stosujących prawo. Samo odwołanie się do szczególnej mocy prawnej Konstytucji i zasady jej bezpośredniego stosowania, nie uzasadnia stwierdzenia niezgodności zakwestionowanej regulacji z art. 8 Konstytucji.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.